

«آفت، تشنگی، تبر» سه گانه مرگ بلوط‌های زاگرس

نگاه ویرانگر کوتاه‌مدت

میانگین بارندگی در نوار زاگرس طی دو دهه گذشته حدود ۱۸درصد کاهش یافته است، اما شدت خشکیدگی در مناطقی بروز کرده که مدیریت چرا و بهره‌برداری در آنهاست‌تر بوده است. در ایلام و لرستان ورود بی‌رویه دام و بهره‌برداری از چوب‌های خشکسیده، سیستم طبیعی احیای جنگل را مختل کرده است. کارشناسان می‌گویند، زاگرس سال‌هاست از برنامه‌های علمی احیا بی‌بهره مانده. طرح‌هایی چون جنگلبانی مشار کتی، حفاظت مبتنی بر جوامع محلی و احیای روشنگاه با بذریاشی در بسیاری از استان‌ها بر زمین مانده‌اند. حتی اعتبارات ملی مقابله با خشکیدگی بلوط که قرار بود سالانه بیش از ۵۰۰ میلیارد تومان باشد، هیچ‌گاه به سقف نرسیده است. به گفته یکی از کارشناسان اداره کل منابع طبیعی لرستان، «طرح‌های مالغلب با نگاه کوتاه‌مدت تنظیم می‌شود. سم‌پاشی هوایی یا قطع درخت بیمار، تنها مسکن موقتند، اما باز چرخاندن حیات در زاگرس نیازمند آمایش اکولوژیک، کنترل دام و سرمایه‌گذاری بلندمدت بر مشارکت مردم محلی است.»
مختار براتی با بیان اینکه در دهه ۱۳۵۰، ایران یکی از پیشروترین نظام‌های جنگلبانی خاورمیانه را داشت و جنگل‌های زاگرس با نظام بهره‌برداری محدود و آموزش جوامع محلی کنترل می‌شدند، می‌گوید: «پس از دهه ۷۰ با گسترش روستاها، شخم دیمزارها در حاشیه روشنگاه‌ها و سیاست‌های مقطعی، نظام حفاظتی از هم پاشید. طرح‌هایی مانند احیای بلوط از طریق نهال‌کاری نیز به‌دلیل نبود گونه‌های بومی مقاوم، در برخی استان‌ها ناکام ماند. درخت بلوط در شرایط طبیعی هر سه سال یکبار میوه می دهد و چرخه رشد آن بیش از ۱۰۰ سال طول می‌کشد. بنابراین دخالت شتابزده نه‌تنها به جان‌بخشی کمک نمی‌کند، بلکه تعادل زیستی را هم می‌شکند.»
تخمین‌ها متفاوت است، اما منابع رسمی از مرگ بیش از ۲۰۰ میلیون اصله درخت بلوط در زاگرس مر کزی و جنوبی سخن می‌گویند. در برخی مناطق مانند ملکشاهی ایلام یا چگنی لرستان بیش از نیمی از درختان در یک دهه اخیر خشکیده‌اند. درختان سالم نیز به دلیل کمبود آب و ضعف ریشه در معرض آسیب هستند. در جنگل‌های کهنسال ناشت و شیخ‌مکان، تنه‌های سیاه‌شده زیر نور آفتاب به ستون‌های تدفین جنگل می‌مانند؛ یادگاری از روزگاری که زاگرس نفس می‌کشید. کاهش تراکم سایه‌بان و از بین رفتن برگ‌ریزها، تعادل رطوبت خاک را هم برهم زده و زمینه فرسایش سطحی خاک و از یاد سیلاب‌های فصلی را فراهم کرده است.

موضوع موجب شد آفتی تازه به جان درختان بیفتد و حیات آنها را تهدید کند.»
جلیل فرهادی با بیان اینکه درختان با بنیه ضعیف قربانی این آفت هستند، ادامه می‌دهد: «این آفت که به کرم برگ‌خوار معروف است به صورت انبوه به درخت میزبان حمله می‌کند و عموماً در برگ درختان مشاهده می‌شود. این درختان هم‌اکنون به طور کامل تحت نظر منابع طبیعی هستند تا کاملاً بیماری آنان از بین رفته و درختان مجدداً سلامت خود را به دست آورند. داروهای شیمیایی به تنهایی برای درمان این آفت مؤثر نیستند و باید همواره از راهکارهایی همچون روش مکانیکی، فیزیکی و بیولوژیکی استفاده شود.»
معاون سابق دفتر جنگل‌کاری ایلام نیز معتقد است که درختان بلوط قربانی کم‌کاری انسانند. دکتر رضاداری ادامه می‌دهد: «فوقی پوشش گیاهی پایدار نباشد و دام‌ها وارد عرصه شود، خاک فشرده و ناتوان از نفوذ آب می‌شود. در چنین شرایطی آفت جای خالی رطوبت و تغذیه را پر می‌کند.»

درختان بلوط استان ایلام به ویژه شهرستان دهلران افتاده است؛ این آفت که کرم برگ‌خوار نام دارد درختان بلوط دهلران را مورد هدف قرار داده و موجب شده این میراث کهن رو به فرسایش و نابودی باشد. کارشناسان معتقدند، این آفت با تغذیه از درختان بلوط موجب زردشدن و افتادن برگ درختان و در نهایت خشک شدن درختان بلوط می‌شود که این موضوع خطری جدی و غیر قابل جبران برای جنگل‌های سرسبز ایلام به شمار می‌رود.

رئیس اداره منابع طبیعی شهرستان دهلران با بیان اینکه همه ساله آسیب‌های متفاوتی از جمله آسیب‌های طبیعی و انسانی، سلامت درختان بلوط شهرستان دهلران را تهدید کرده و خطرات جبران‌ناپذیری برای این سرمایه‌های عظیم به همراه داشته است، می‌گوید: «مسال هم به دنبال خشکسالی‌ها و کمبود بارش‌ها درختان بلوط دهلران بسیار ضعیف و آسیب‌پذیر شدند که همین

■ کرم برگ‌خوار در جان بلوط‌ها
جنگل‌های ایلام با قدمتی هزار ساله و نقشی حیاتی در حفظ منابع آبی و مقابله با بیابان‌زایی نیازمند حفاظت جدی و مشارکت همگانی هستند، زیرا این جنگل‌ها نه‌تنها میراث طبیعی، بلکه بخشی از هویت فرهنگی و زیستی مردم ایلام هستند و هر آفتی که به جان آنها می‌افتد، زخمی بر پیکر زاگرس به شمار می‌رود که تنها با آگاهی مسئولیت‌پذیری و اقدام عملی می‌توان از تکرار آن جلوگیری کرد.
در سال‌های اخیر جنگل‌های بلوط ایلام تحت فشار تهدیدهای انسانی و تغییرات اقلیمی همچون خشکسالی، قطع بی‌رویه، ذغال‌گیری و چرای بی‌رویه دام‌ها مواجه هستند؛ آسیبی که تیشه به ریشه درختان کهن این دیار وارد کرده است.
در حالی که جنگل‌های این منطقه هنوز زخم‌های سال‌های گذشته را بر تن دارند، با شروع زمستان سال جاری، آفتی کم‌یاب به جان

د درختان بلوط هم‌اکنون به طور کامل تحت نظر منابع طبیعی هستند تا کاملاً بیماری آنان از بین رفته و مجدداً سلامت خود را به دست آورند. داروهای شیمیایی به تنهایی برای درمان این آفت مؤثر نیستند و باید همواره از راهکارهایی همچون روش مکانیکی، فیزیک و بیولوژیکی استفاده شود

تخت سلیمان، پیونددهنده ادیان و تمدن‌ها

■ مرزپرگیر
در قلب آذربایجان غربی مجموعه‌ای بی‌مانند از تاریخ و افسانه‌ها قرار دارد که با نام تخت سلیمان شناخته می‌شود و به‌عنوان یکی از باشکوه‌ترین میراث‌باستانی خردنمایی می‌کند.

تخت سلیمان با بیش از ۳ هزار سال قدمت، نه‌تنها یکی از مهم‌ترین مراکز مذهبی، آموزشی و اجتماعی ایران باستان بوده، بلکه به‌عنوان پایتخت اشکانیان و محل پیوند ادیان و تمدن‌های مختلف جایگاهی ویژه در میراث جهانی دارد. یادگارهای دوره ساسانی و روایت‌های افسانه‌ای مرتبط با حضرت سلیمان و زرتشت این مکان را به گنجینه‌ای از رازهای ناشناخته تبدیل کرده‌اند. ثبت در فهرست یونسکو و عبور از پنج دوره تمدنی، بر اهمیت جهانی آن افزوده است. امروزه، تخت سلیمان تکاب با نام‌های مختلفی چون گنگرک رومی‌ها، زن ارمنی‌ها و چیچست در اوستا شناخته می‌شود و به‌عنوان یکی از جذاب‌ترین مقاصد گردشگری ایران به شمار می‌رود.
در قلب مجموعه تاریخی تخت سلیمان، کوهی مرموز به نام زندان سلیمان یا زندان دیو قرار دارد. براساس باورهای قدیمی، این مکان زندان دیوهای نافرمان حضرت سلیمان بوده و افسانه‌ها می‌گویند دیوی که انگشتر جادویی سلیمان را ربوده در این مکان زندانی شده است.
آتشکده آذر گشنسب، یکی از سه آتشکده بزرگ دوره ساسانی است که به عنوان نماد قدرت مذهبی و سیاسی ایران باستان شناخته می‌شود.
ایوان خسرو با طاق‌های بلند و معماری چشم‌گیرش، نمونه‌ای بی‌نظیر از هنر معماری ساسانیان را به نمایش می‌گذارد. سنگ‌اژدها با طول ۲۵۰ متر، یکی از عجایب طبیعی این منطقه است.
معبد آناهیتا به افتخار و یاد الهه آب و باروری ساخته شده است.

اشتغالزایی برای ۴۵۰ بوشهری با پرداخت تسهیلات

کار و رفاه اجتماعی و دیگر نهادهای می‌توانند از این اعتبارات بهره‌مند شوند. این مسئول به

بخش‌های اولویت‌دار پرداخت تسهیلات نیز اشاره کرد و گفت: حوزه‌های کشاورزی، بهداشت و درمان، شیلات و گردشگری بیشترین تمرکز را در پرداخت تسهیلات داشته‌اند و تاکنون بیش از ۳۲۰ میلیارد تومان تسهیلات در بخش کشاورزی پرداخت شده که بیشترین سهم را در میان بخش‌ها دارد. زارعی افزود: پرداخت این تسهیلات در کنار تسریع اجرای طرح‌های تولیدی، زمینه اشتغال ۴۵۰ نفر را در استان فراهم کرده و به رونق اقتصاد محلی کمک خواهد کرد. وی با بیان اینکه سرعت پرداخت تسهیلات از سوی شبکه بانکی استان رضایت‌بخش بوده و طبق برنامه‌ریزی جدید است، ادامه داد: پیش‌بینی می‌شود تا یکی دو ماه آینده تمام مصوبات مربوط به طرح‌های نیمه‌تمام اجرایی شود.

مدیر کل امور اقتصادی و دارایی

استان بوشهر از ایجاد ۴۵۰ شغل برای متقاضیان با پرداخت ۱۵۵ میلیارد تومان تسهیلات خبر داد.
رسول زارعی، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان بوشهر به اعتبارات اشتغال خرد خانگی از جز هفتم قانون بودجه اشاره کرد و افزود: از این محل ۹۱۰ میلیارد تومان سهم استان تعیین که تاکنون ۱۵ میلیارد تومان پرداخت شده است. وی ادامه داد: در مجموع امسال برای طرح‌های اشتغالزایی ۱۵۵ میلیارد تومان به ویژه در اشتغال خرد خانگی به حساب تولیدکنندگان واریز شده است.

وی توضیح داد: این اعتبارات از مهر امسال ابلاغ شده است که ۱۳ نهاد حمایتی از جمله بنیاد کرامت، علوی، کمیته امداد، بهزیستی، بسیج سازندگی، دفتر امور روستایی، اداره کل تعاون،

زاگرس کم‌کم به شماره افتادن صدای نفس بلوط‌هایش را می‌شنود. آنچه زمانی دیواری سبز در برابر بیابان بود،

امروز به رنگ زرد و خاکستری در آمده است. طی دو دهه گذشته بیش از یک میلیون و ۴۰۰ هزار هکتار از جنگل‌های بلوط زاگرس با پدیده خشکیدگی و آفت درگیر شده است. بحرانی که از ایلام و کرمانشاه تا لرستان و کهگیلویه و بویراحمد و فارس را در بر گرفته است. کارشناسان منابع طبیعی می‌گویند، حدود ۴۰درصد از درختان بلوط ایران آسیب جدی دیده‌اند و زنجیره حیات در این اکوسیستم کهن به خطر افتاده است. آفت «زغالی بلوط» و حشره‌های چوب‌خوار با تغذیه از تنه درختان پیر و ضعیف شده، عملاً زاگرس را از درون می‌خورند، اما ریشه بحران، نه در قارچ و حشره، بلکه در تشنگی خاک، تغییر اقلیم، قطع درختان برای تولید ذغال و غفلت مدیریتی است. پژوهشگران هشدار می‌دهند، اگر روند تخریب متوقف نشود، زاگرس در کمتر از سه دهه نیمی از پوشش بلوط خود را از دست می‌دهد و این یعنی از بین رفتن سپر اکولوژی یک غرب ابران در برابر بیابان‌زایی.

زاگرس با وسعتی حدود ۶ میلیون هکتار، نزدیک به ۴۰درصد از جنگل‌های ایران را در خود جای داده است. این نوار سبز که از شمال غربی کشور تا جنوب ادامه دارد، نه فقط مأمن هزاران گونه گیاهی و جانوری است، بلکه منبع تغذیه ۱۱ میلیون نفر ساکن دامنه‌های غرب ایران به شمار می‌آید، اما امروز این کمربند حیات، بیش از هر زمان دیگری در محاصره آفت و بی‌توجهی مسئولان گرفتار شده است. براساس گزارش‌های سازمان منابع طبیعی از سال ۱۳۹۰ تاکنون حدود ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار هکتار از روشنگاه‌های بلوط دچار در جات مختلف خشکیدگی شده‌اند. این، بزرگ‌ترین بحران زیستی ایران پس از فرونشست زمین و بحران آب است.

از عمق فاجعه در جنگل‌های بلوط همین بس که بدانیم ایلام به تنهایی بیش از ۶۰۰ هزار هکتار جنگل خشکیده دارد و لرستان، کرمانشاه و کهگیلویه و بویراحمد نیز در وضعیت قرمز قرار دارند. نخستین نشانه‌های مرگ بلوط‌ها در سال ۱۳۸۸ در ایلام دیده شد؛ تنه‌هایی با زخم‌های سیاه، برگ‌های پیچیده و شاخه‌های خشک. اندکی بعد قارچ «زغالی بلوط» شناسایی شد؛ قارچی که درون چوب زندگی می‌کند و بعد از ضعیف‌شدن درخت، از درون به آن حمله می‌برد؛ با گسترش خشکسالی‌ها این قارچ در گستره‌ای وسیع فعال شد. هم‌زمان حشرات پوست‌خوار و کرم‌های چوب‌خوار نیز به این درختان ضعیف شده حمله کردند، اما نکته کلیدی آن است که آفات به‌خودی‌خود دشمن نیستند، بلکه پیامد اختلال در اکوسیستم هستند. درختی که ریشه‌اش در خاک خشک و بی‌مو غذایی باشد در برابر حتی یک قارچ معمولی هم مقاوم نمی‌ماند.

خبر

بهره‌برداری از ۲۲ طرح بزرگ در البرز

مدیر کل صنعت، معدن و تجارت البرز گفت: هم‌زمان با ایام الله دهه مبارک فجر ۲۲ طرح بزرگ ۲۵هزار۵۰۰میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در بخش صنعت و معدن در این استان به بهره‌برداری می‌رسد.
محمد انصاری، مدیر کل صنعت، معدن و تجارت البرز با اشاره به بهره‌برداری از ۲۲ طرح بزرگ در این استان گفت: این طرح‌ها که حاصل سرمایه‌گذاری بیش از ۲۵هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان است، بیش از ۳هزار و ۷۵۰ فرصت شغلی مستقیم در استان ایجاد خواهد کرد که گامی بلند در مسیر تحقق اقتصاد مقاومتی و جهش تولید است. وی در ادامه به برخی از این طرح‌های کلان اشاره کرد و گفت: طرح پیشرفته تولید فیلترهای صنعتی که از پیشرفته‌ترین تولیدی‌ها در نوع خود محسوب می‌شود، نیاز صنایع مادر به فیلترهای با کیفیت را برطرف و وابستگی به واردات در این حوزه را کاهش می‌دهد. این مسئول اعلام کرد: طرح کلان فولادی با سرمایه‌گذاری بیش از ۶هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان، این طرح حلقه مکمل حیاتی برای صنایع پایین دست فولاد در منطقه خواهد بود. انصاری افزود: طرح‌های دانش‌بنیان دارویی به‌منظور تأکیدات ملی، چهار طرح بزرگ در حوزه بیوتکنولوژی و داروسازی در البرز آماده افتتاح است که زنجیره کامل ارزش دارو در استان را تقویت می‌کند. وی ادامه داد: تکمیل زنجیره ارزش در صنایع غذایی و پایین‌دست پتروشیمی و سایر طرح‌ها نیز در راستای تکمیل زنجیره تولید و افزایش ارزش افزوده در این حوزه‌های حیاتی تعریف شده‌اند.

افتتاح ۷هزار هکتار اراضی سامانه آبیاری در ایلام

به گفته مدیر آب و خاک و امور فنی و مهندسی جهاد کشاورزی ایلام ۷هزار هکتار از اراضی سامانه گرمسیری این استان در دهه فجر به بهره‌برداری می‌رسد.

تورج کریمی، مدیر آب و خاک و امور فنی و مهندسی جهاد کشاورزی ایلام در جریان بازدید از روند پیشرفت عملیات اجرایی شبکه‌های آبیاری طرح سامانه گرمسیری این استان اعلام کرد: از مجموع حدود ۱۷ هزار و ۵۰۰ هکتار اراضی تحت پوشش سامانه گرمسیری در استان ایلام، حدود ۷ هزار هکتار تادهه مبارک فجر امسال آماده بهره‌برداری خواهد شد که گام مهمی در افزایش تولید و بهره‌وری بخش کشاورزی استان به شمار می‌رود. وی افزود: بخشی از اراضی دشت‌های کلنجستان، گل‌زرد، کربو، لیگ، گاوی و شهرک اسلامیه در شهرستان‌های چوار، ایلام و مه‌ران در کشت پاییزه امسال زیر کشت رفته‌اند و این موضوع نشان‌دهنده اثرگذاری مستقیم اجرای طرح در رونق کشاورزی منطقه است. این مسئول خاطر نشان کرد: در صورت تخصیص به‌موقع اعتبارات و تأمین آب مورد نیاز سامانه اصلی، این پروژه عظیم ملی تا سال آینده به‌صورت کامل به بهره‌برداری خواهد رسید و نقش مؤثری در توسعه پایدار، اشتغالزایی و امنیت غذایی استان ایلام ایفا خواهد کرد.